

ZAHTEV VLADI REPUBLIKE SRBIJE U VEZI SA UKLANJANJEM NEDOSTATAKA U RADU NA ZAKONU O SLOBODNOM PRISTUPU INFORMACIJAMA OD JAVNOG ZNAČAJA

Koalicija za pristup pravdi zahteva od vlade Republike Srbije da bez odlaganja ukloni brojne nedostatke u radu na izmeni i dopuni Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja (ZSPIJZ), i to tako što će obezbediti da rad na Zakonu preuzme nadležno ministarstvo za ljudska prava uz ravnopravno učešće stručnjaka, predstavnika medija, udruženja i dr, u skladu sa Zakonom o planskom sistemu.

Demokratija i pravna država počivaju na poštovanju nadležnosti i javnosti rada organa vlasti.

ZSPIJZ predstavlja jedan od stubova demokratskog uređenja u Republici Srbiji. Cilj ovog zakona je regulisanje načina ostvarivanja i zaštite prava javnosti da bude obaveštena o radu organa vlasti, kao i javnih ustanova i preduzeća. Ovo pravo jemči Ustav Republike Srbije.

ZSPIJZ se već deceniju označava kao najkvalitetniji evropski zakon u oblasti pristupa informacijama i to od strane relevantnih međunarodnih organizacija.

Rad na izmeni i dopuni ZSPIJZ opterećen je brojnim nepravilnostima, odnosno nedostacima koji se mogu svrstati u pet grupa.

Prvo, Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave (MDULS), nije nadležno za rad na izmeni i dopuni ZSPIJZ. Nadležnost ovog ministarstva ne može se neposredno ili posredno izvesti iz čl. 11. Zakona o ministarstvima. Prema čl. 12. ovog zakona, a u vezi sa čl. 39 ovog zakona, za izmene i dopune Zakona nadležno je ministarstvo koje je nadležno za izradu propisa o ljudskim pravima, a to je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog.

Drugo, radnu grupu MDULS-a za izmenu i dopunu ZSPIJZ, koja je formirana nakon konstituisanja nove vlade R.S., čine samo adresati Zakona, dakle organi vlasti koji imaju obavezu poštovanja i zaštite prava na pristup informacijama, uz isključenje beneficijara Zakona, dakle predstavnika organizacija civilnog društva, medija, kao i stručne i opšte javnosti. Na ovaj način se u potpunosti zanemaruju participativni mehanizmi u oblikovanju sadržine zakonskih odredbi, karakteristični upravo za demokratski pravni poredak.

Treće, i u neposrednoj vezi sa drugim, nedostaci se vezuju za javnost rada na izmeni i dopuni Zakona. Naime, na internet stranici MDULS-a nema elementarnih informacija o radu na Zakonu u periodu nakon konstituisanja radne grupe koja trenutno radi na izmenama i dopunama, što znači da se ova aktivnost skriva od javnosti. Poslednje objavljene informacije o predloženim zakonskim rešenjima datiraju iz novembra 2019. godine. U tom smislu, čini se da bi bez poteškoća moglo da se zaključi da se na zakonu koji obezbeđuje javnost rada organa vlasti radi u tajnosti, što posebno zabrinjava ako se uzmu u

obzir izjave koje je Poverenik za slobodan pristup informacijama od javnog značaja i član radne grupe prethodnih dana davao u javnosti o tome da će se "sve u Zakonu promeniti".

Četvrto, prema raspoloživim informacijama, rad na Zakonu nakon konstituisanja nove vlade RS nije organizovan na način koji propisuje Zakon o planskom sistemu. Evo skraćene liste odredbi tog zakona koje su do sad pretrpele povredu:

- Neprepoznavanje "zainteresovanih strana" i "ciljnih grupa" iz čl. 2, kao subjekata koji učestvuju u stvaranju javnih politika;
- Povreda načela upravljanja sistemom javnih politika iz čl. 3, a posebno načela relevantnosti i pouzdanosti; prevencije i predostrožnosti; jednakosti i nediskriminacije; javnosti i partnerstva; kao i odgovornosti;
- Povreda pravila o izradi koncepta politike iz čl. 16. i 17, a u vezi sa regulatornim merama javne politike iz čl. 24;
- Povreda pravila o sprovođenju ex-ante analize efekata iz čl. 31;
- Povreda pravila o javnosti rada iz čl. 32-34.

Uz to, prema raspoloživim informacijama nije planirana ni javna rasprava o Nacrtu zakon, što može da dovede do povrede i odredbe o sprovođenju javne rasprave iz čl. 36. Zakona.

Peto, prema raspoloživim informacijama o dosadašnjem radu na izmeni i dopuni ZSPIJZ, a posebno na osnovu uvida u predložena rešenja koja datiraju iz 2019. godine, može se zaključiti da preti ozbiljna i neposredna opasnost od urušavanja sistema pristupa javnim informacijama. Naime, u kontekstu modela pogrešne primene zakona koji su do sad uobličeni u praksi postupanja organa vlasti, Poverenika za slobodan pristup informacijama od javnog značaja i Upravnog suda, usvajanje predloženih rešenja omogućilo bi nastupanje težih povreda, sa jedne strane, interesa javnosti da zna u slučaju kad ovaj interes preteže u odnosu na suprotan interes, a sa druge strane, javnih interesa i interesa zaštite ličnih prava pojedinaca u slučajevima kad ovi interesi pretežu u odnosu na interes javnosti da zna.

U Beogradu, 11. februara 2021.

Koaliciju za pristup pravdi čine: Centar za unapređivanje pravnih studija, Civil Rights Defenders, Nezavisno udruženje novinara Srbije, Nezavisno društvo novinara Vojvodine, PRAXIS, Fond za humanitarno pravo, Inicijativa mladih za ljudska prava, CHRIS mreža odbora za ljudska prava u Srbiji i Sandžački odbor za zaštitu ljudskih prava i sloboda